

ВИМОГИ

до оформлення дисертацій
здобувачів ступеня доктора філософії
в Національному університеті фізичного
виховання і спорту України

Національний університет фізичного виховання і спорту України
Міністерство освіти і науки України

ВИМОГИ

**до оформлення дисертацій здобувачів ступеня доктора філософії в
Національному університеті фізичного виховання і спорту України**

Київ – 2023

УДК 796(477):978.147.001.89

ББК75.115.135.3

В47

Друкується за рішенням Вченої ради Національного університету фізичного виховання і спорту України від 27 квітня 2023 р. (протокол № 11), уведеним в дію наказом ректора університету від 2 травня 2023 р. № 130-заг.

Колектив авторів:

Борисова О. В. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, проректор з науково-педагогічної роботи;

Когут І. О. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри професійного, неолімпійського та адаптивного спорту;

Маринич В. Л. – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач відділу докторантури, аспірантури;

Сбітнєва Л. С. – провідний фахівець відділу докторантури, аспірантури

Рецензенти:

Андрєєва О. В. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації Національного університету фізичного виховання і спорту України;

Воронова В. І. – кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри психології і педагогіки Національного університету фізичного виховання і спорту України;

Шинкарук О. А. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України

Вимоги до оформлення дисертацій здобувачів ступеня доктора філософії в Національному університеті фізичного виховання і спорту України : науковий довідник [Електронний ресурс] / О. В. Борисова та ін. Київ : НУФВСУ, 2023. 52 с.

Здобуття ступеня доктора філософії передбачає набуття здобувачем вищої освіти теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Підготовка наукової роботи – складний, творчий процес, який вимагає чіткості та логічності викладення.

У науковому довіднику представлені вимоги, що допоможуть здобувачам вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня якісно підготувати та оформити дисертацію, а саме: загальні положення, структура дисертації; вимоги до структурних елементів та приклади їх оформлення (титульного аркушу дисертації, анотації, змісту, переліку умовних позначень, скорочень, таблиць, рисунків, актів впровадження результатів наукових досліджень в освітній процес та у практику підготовки спортсменів).

ЗМІСТ

1.	Загальні положення.....	5
2.	Структура дисертації.....	5
3.	Вимоги до структурних елементів.....	6
4.	Додатки.....	11
	Додаток А Титульний аркуш дисертації.....	11
	Додаток Б Анотація.....	12
	Додаток В Зміст.....	28
	Додаток Г Перелік умовних позначень, скорочень.....	31
	Додаток Д Правила оформлення дисертації.....	32
	Додаток Д.1 Правила оформлення дисертації. Загальні вимоги.....	32
	Додаток Д.2 Правила оформлення дисертації. Витяг з ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання.....	33
	Додаток Е Зразки оформлення таблиць.....	42
	Додаток Ж Зразки оформлення рисунків.....	44
	Додаток И Шаблони та зразки актів впровадження результатів наукових досліджень	48
	Додаток И.1 Шаблон акта впровадження результатів наукових досліджень в освітній процес	48
	Додаток И.2 Шаблон акта впровадження результатів наукових досліджень у практику підготовки спортсменів	49
	Додаток И.3 Зразок акта впровадження результатів наукових досліджень в освітній процес	50
	Додаток И.4 Зразок акта впровадження результатів наукових досліджень у практику підготовки спортсменів	51

1. Загальні положення

1.1 Ці Вимоги до оформлення дисертацій здобувачів, які здобувають ступінь доктора філософії, в Національному університеті фізичного виховання і спорту України (далі – Вимоги) розроблено відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 р. за № 155/30023, та ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання.

1.2 У цих Вимогах терміни вживаються в такому значенні:

дисертація здобувача ступеня доктора філософії (далі – дисертація) – кваліфікаційна наукова робота, яка виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, містить наукові результати проведених ним досліджень та подана з метою присудження йому ступеня доктора філософії;

здобувач ступеня доктора філософії (далі – здобувач) – особа, яка виконує у Національному університеті фізичного виховання і спорту України (далі – НУФВСУ) освітньо-наукову програму на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою здобуття ступеня доктора філософії.

1.3 Ці Вимоги визначають структуру та правила оформлення дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в НУФВСУ.

1.4 Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії готується державною мовою у вигляді спеціально підготовленої наукової праці на правах рукопису в твердій палітурці та в електронній формі.

1.5 У дисертації стисло, логічно й аргументовано викладають зміст і результати досліджень, уникають бездоказових тверджень і тавтології. При написанні дисертації здобувач повинен обов'язково робити посилання на публікації інших авторів.

2. Структура дисертації

Дисертація повинна мати такі основні структурні елементи:

титульний аркуш;

анотація;

зміст;

перелік умовних позначень, скорочень (за необхідності);

основна частина;

список використаних джерел;

додатки.

Кожен з цих елементів, а також розділи основної частини та додатки мають починатися з нової сторінки.

3. Вимоги до структурних елементів

3.1 Титульний аркуш

Титульний аркуш дисертації оформляється за формою, наведеною у додатку А до цих Вимог.

3.2 Анотація

Для ознайомлення зі змістом та результатами дисертації подається державною та англійською мовами анотація – узагальнений короткий виклад її основного змісту відповідно до встановленого зразка. В анотації дисертації мають бути стисло представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення.

В анотації також вказуються:

прізвище та ініціали здобувача;

назва дисертації;

вид дисертації (Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису) та ступінь, на який претендує здобувач (доктор філософії);

спеціальність (шифр і назва);

найменування закладу вищої освіти, у якому здійснювалася підготовка та відбудеться захист у разовій спеціалізованій вченій раді (Національний університет фізичного виховання і спорту України);

місто, рік.

Обсяг анотації становить 4,8–7,2 сторінки (0,2–0,3 авторських аркуша, далі а. а.).

Ключові слова

Наприкінці анотації наводяться ключові слова відповідною мовою. Сукупність ключових слів повинна відповідати основному змісту дисертації, відображати тематику дослідження і забезпечувати тематичний пошук роботи. Кількість ключових слів становить від п'яти до п'ятнадцяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують у рядок через кому.

Список публікацій здобувача

Після ключових слів наводиться список публікацій здобувача за темою дисертації. Вказуються наукові праці:

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації;

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації;

які додатково відображають наукові результати дисертації.

3.3 Зміст

Зміст повинен містити назви всіх структурних елементів, заголовки та підзаголовки (за їх наявності) із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок.

3.4 Перелік умовних позначень, скорочень

Перелік умовних позначень, символів, одиниць вимірювання, скорочень подається за необхідності у вигляді окремого списку. Додатково їхнє пояснення наводиться у тексті при першому згадуванні. Скорочення, символи, позначення, які повторюються не більше двох разів, до переліку не вносяться.

3.5 Основна частина

Основна частина дисертації має містити:

вступ;

розділи дисертації;

висновки;

практичні рекомендації (за наявності).

Обсяг тексту основної частини дисертації вираховується авторськими аркушами: для спеціальності 017 Фізична культура і спорт 6,5–9 а. а. (156–216 с.);

для спеціальностей 091 Біологія та 227 Фізична терапія, ерготерапія 4,5–7 а. а. (108–168 с.).

3.5.1 Вступ

У вступі подається загальна характеристика дисертації, а саме:

обґрунтування вибору теми дослідження – висвітлюється зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукового завдання;

зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами – вказується, в рамках яких програм, тематичних планів, наукових тематик і грантів, зокрема галузевих, державних та/або міжнародних, виконувалося дисертаційне дослідження, із зазначенням номерів державної реєстрації науково-дослідних робіт і найменуванням організації, де виконувалася робота, а також обов'язково зазначається роль автора у виконанні цих науково-дослідних робіт;

мета і завдання дослідження відповідно до предмета та об'єкта дослідження – формулюється мета роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету як «дослідження...», «вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Водночас, рекомендується застосовувати віддієслівні іменники «обґрунтування...», «розробка...», «моделювання...», «узагальнення...», «встановлення...», «виявлення...», «формування...» тощо;

об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження;

предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага дисертанта, оскільки предмет дослідження визначає тему (назву) дисертаційної роботи;

методи дослідження – перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно відзначається, що саме досліджувалось кожним методом; обґрунтовується вибір методів, що забезпечують достовірність отриманих результатів та висновків;

наукова новизна отриманих результатів – аргументовано, коротко та чітко представляються основні наукові положення, які виносяться на захист, із зазначенням відмінності одержаних результатів від відомих раніше та ступеня новизни цих результатів (*вперше одержано, удосконалено, дістало подальшого розвитку, підтверджено*);

особистий внесок здобувача – якщо у дисертації використано ідеї або розробки, що належать співавторам, разом з якими здобувачем опубліковано наукові праці, обов'язково зазначається конкретний особистий внесок здобувача в такі праці або розробки; здобувач має також додати посилання на дисертації співавторів, у яких було використано результати спільних робіт;

публікації – зазначається кількість наукових праць, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації, із уточненням про приналежність їх до наукових фахових видань України чи наукових періодичних видань інших країн (крім видань держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором), проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, а також кількість праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації та які додатково відображають наукові результати дисертації (за наявності) (додаток А);

апробація матеріалів дисертації – зазначаються назви конференції, конгресу, симпозіуму, семінару, школи, місце та рік проведення (додаток Б);

практичне значення отриманих результатів – надаються відомості про використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх практичного використання. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію про ступінь їх готовності до використання або масштабів використання. Відомості про впровадження результатів досліджень необхідно подавати із зазначенням найменувань організацій, в яких здійснено впровадження, форм реалізації та реквізитів відповідних документів (додаток В, додаток Г ...);

структура та обсяг дисертації – анонсується структура дисертації, зазначається її загальний обсяг у сторінках, а також обсяг основного тексту у сторінках (від Вступу до списку використаних джерел), зазначається загальна кількість додатків, рисунків, таблиць, кількість найменувань у списку використаних джерел.

3.5.2 Розділи дисертації

У розділах дисертації має бути вичерпно і повно викладено зміст власних досліджень здобувача, зроблено посилання на всі його наукові праці, наведені в анотації. Список цих праць має також міститися у списку використаних джерел.

У разі використання наукових результатів, ідей, публікацій та інших матеріалів інших авторів у тексті дисертації обов'язково повинні бути посилання на публікації цих авторів. Фрагменти оприлюднених (опублікованих) текстів інших авторів (цитати) можуть включатися до дисертації виключно із посиланням на джерело (крім фрагментів, які не несуть самостійного змістовного навантаження).

У кінці першого, третього та четвертого розділів формулюються висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів. У кінці висновків зазначається, в яких працях автора опубліковані основні наукові результати розділу.

У першому розділі здобувач окреслює основні етапи наукової думки за розв'язуваною проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою та повинен вирізнити ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні завдання.

Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20 % обсягу основної частини дисертації.

У другому розділі обґрунтовується вибір напряму досліджень, викладається загальна методика проведення дисертаційного дослідження, наводяться методи вирішення завдань та їх порівняльні оцінки. Описуються основні тенденції, закономірності, методи розрахунків, гіпотези, що розглядаються, принципи дії і характеристики використаних програм та/або апаратних засобів, лабораторних та/або інструментальних методів і методик, оцінки похибок вимірювань та ін. Також подається інформація про організацію дослідження, етапи, місце та терміни його проведення, характеризується контингент учасників дослідження.

У наступних розділах власних досліджень описується хід дослідження, умови та основні етапи експериментів, з вичерпною повнотою викладаються результати власних досліджень здобувача, як вони одержані та в чому полягає їх новизна.

В останньому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» здобувач повинен дати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів) та порівняти одержані результати з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних дослідників, обґрунтувати необхідність додаткових досліджень.

3.5.3 Висновки

У висновках викладаються найбільш важливі наукові та практичні результати дисертації, вказуються наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження,

У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі у висновках розкривають методи вирішення поставлених у дисертації наукових завдань, їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями.

У висновках необхідно наголосити на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

В останньому висновку подається інформація про перспективи подальших досліджень, а також можливі напрями продовження досліджень за тематикою дисертації.

3.5.4 Практичні рекомендації

У практичних рекомендаціях надаються рекомендації щодо використання результатів досліджень. У разі якщо результати досліджень впроваджено, відомості

подаються із зазначенням найменувань організацій, в яких здійснено впровадження. У цьому випадку додатки можуть містити копії відповідних документів.

3.6 Список використаних джерел

3.6.1 Список використаних джерел формується здобувачем наукового ступеня за його вибором (опціонально – в кінці кожного розділу основної частини дисертації) одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

3.6.2 Бібліографічний опис списку використаних джерел у дисертації оформлюється здобувачем наукового ступеня з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Бібліографічний опис використаного джерела може обмежуватися обов'язковою інформацією, необхідною для однозначної ідентифікації цього джерела.

3.7 Додатки

3.7.1 До додатків може включатися допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття дисертації:

- проміжні формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- протоколи та акти випробувань, впровадження, розрахунки економічного ефекту, листи підтримки результатів дисертаційної роботи;
- інструкції та методики, опис алгоритмів, які не є основними результатами дисертації, описи і тексти комп'ютерних програм вирішення завдань за допомогою електронно-обчислювальних засобів, які розроблені у процесі виконання дисертації;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- інші дані та матеріали.

3.7.2 Додатки розміщують у порядку посилання на них у тексті дисертації.

3.7.3 Обов'язковими додатками до дисертації є список публікацій здобувача за темою дисертації, де зазначаються наукові праці автора у послідовності, наведеній у пункті 3.2 розділу 3 цих Вимог, та відомості про апробацію результатів дисертації, де зазначаються назви конференції, конгресу, симпозіуму, семінару, школи, місце та дата проведення, форма участі. Далі розміщують додатки, які підтверджують практичне значення результатів дисертації (акти впровадження) та решту додатків.

3.8 Дисертація оформляється відповідно до правил, наведених у ДОДАТКУ Б до цих Вимог.

4. ДОДАТКИ**ДОДАТОК А****ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ ДИСЕРТАЦІЇ**

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Міністерство освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова

праця на правах рукопису

КАДІЄВА МАРГАРИТА ВАСИЛІВНА

УДК: 796.526+796.035-053.4:159(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАСОБІВ
СКЕЛЕЛАЗІННЯ В ОЗДОРОВЧО-РЕКРЕАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВИМИ
ПОРУШЕННЯМИ**

017 Фізична культура і спорт

01 Освіта / Педагогіка

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ М. В. Кадієва

Науковий керівник: Благій Олександра Леонідівна, кандидат педагогічних наук,
професор

ДОДАТОК Б

АНОТАЦІЯ

Кадієва М. В. Організаційно-методичні умови впровадження засобів скелелазіння в оздоровчо-рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт. – Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, 2023.

Дисертаційне дослідження присвячено теоретичному узагальненню та практичному розв'язанню завдання удосконалення організаційно-методичних умов впровадження засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.

Виявлено, що в умовах сьогодення затребуваним є вивчення закономірностей та особливостей фізичного та емоційного стану дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями, що відіграє важливу роль у реалізації цілісності й гармонійності особистісного потенціалу дитини. Дослідниками наголошується на важливості розв'язання проблеми емоційного розвитку, що зумовлено тенденцією до зростання кількості дітей з порушеннями когнітивного розвитку, у яких офіційно діагностовано низький рівень функціонування когнітивних процесів, відхилення поведінки, спостерігається дезадаптація в освітньому та соціальному середовищі. Молодший вік є досить пластичним для корекції емоційних розладів, тому важливо вчасно діагностувати та проводити психокорекційні заняття для формування емоційних та вольових процесів молодших школярів. Важливим у цьому контексті є впровадження засобів оздоровчо-рекреаційної рухової активності, зокрема засобів скелелазіння.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення матеріалів літературних джерел, систематизовано практичний досвід фахівців і власних напрацювань та

запропоновано новий підхід щодо підвищення ефективності оздоровчо-рекреаційних занять для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями. Тому метою дослідження стали розробка і теоретичне обґрунтування програми оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями та визначення організаційно-методичних умов її впровадження.

У роботі використано основні методи дослідження: теоретичний аналіз, узагальнення та систематизація даних фахової науково-методичної літератури та документальних матеріалів; абстрагування, порівняння та зіставлення, індуктивний та дедуктивний методи, метод експертної оцінки; педагогічні методи дослідження; антропометричні методи дослідження; фізіологічні методи дослідження; психодіагностичні методи дослідження; оцінка рівня фізичного здоров'я; вивчення з медичних карт; методи математичної статистики.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягала в тому, що вперше теоретично обґрунтовано та розроблено програму оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями, сформульовано мету та завдання, принципи, умови (організаційні, методичні), рівні впровадження (організаційний, діагностичний, програмно-методичний, контрольнорекорекційний, інформативно-консультативний), засоби, критерії ефективності (покращення показників фізичного та психоемоційного стану, соціальної взаємодії та комунікації, вольових якостей, координаційних здібностей, підвищення інтересу до систематичного відвідування занять); вперше виявлено фактори, що лімітують ефективність оздоровчо-рекреаційних занять дітей з емоційно-вольовими порушеннями; визначено організаційні та методичні умови впровадження засобів скелелазіння в оздоровчо-рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями; дістали подальшого розвитку дані науковців про ефективність використання засобів скелелазіння у корекції емоційно-вольових порушень дітей молодшого шкільного віку в процесі оздоровчо-рекреаційних занять; розширено уявлення

про використання засобів скелелазіння у корекційно-виховній роботі для дітей з емоційно-вольовими порушеннями; доповнено інформацію щодо необхідності та доцільності підвищення спеціальних знань у фахівців для роботи з дітьми з емоційно-вольовими порушеннями, організації консультативно-просвітницької роботи серед батьків, підвищення їх педагогічної грамотності у питаннях здоров'язбереження; доповнено дані про показники морфофункціонального стану, фізичної працездатності та підготовленості, захворюваності, нервово-психічної стійкості, вольових якостей, рівень фізичного здоров'я дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.

Практичне значення одержаних результатів полягало у розробці програми оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями. Основні положення, висновки та результати дослідження впроваджено в практику діяльності скеледрома «UP», ГО Спортивного клубу «Гіперіон»; в освітній процес підготовки студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Національного університету фізичного виховання і спорту України.

З метою визначення доцільності та передумов впровадження засобів скелелазіння в оздоровчо-рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями проведено констатувальний педагогічний експеримент.

Аналіз фізичного розвитку дітей з емоційно-вольовими порушеннями підтвердив та доповнив дослідження, проведені іншими авторами, щодо того, що розлади емоційно-вольової сфери не чинять будь-якого принципового впливу на зміни закономірностей росту дитячого організму. Виявлено, що показники функціонального стану серцево-судинної системи молодших школярів з емоційно-вольовими порушеннями достовірно не відрізнялися від показників дітей цього віку з нормотиповим розвитком.

Аналіз фізичної підготовленості досліджуваного контингенту підтвердив наявні у фаховій літературі тенденції щодо недостатнього рівня розвитку

фізичних якостей молодших школярів. Отримані результати в рухових тестах, які характеризують розвиток координаційних здібностей, вказують на те, що у молодших школярів 9–10 років вони значно нижчі за їх однолітків із нормотиповим розвитком. Аналіз емоційно-вольової сфери молодших школярів 9–10 років обох статевих груп дав змогу виявити несформованість, або слабку сформованість таких досліджуваних якостей: дисциплінованість, самостійність, наполегливість, витримка, організованість, рішучість та ініціативність, що вказує на відмінність даної категорії школярів від їх однолітків із типовим розвитком. У ході дослідження психоемоційної сфери у даної категорії школярів було встановлено домінування середнього та високого рівня психоемоційної напруги як у хлопчиків, так і у дівчаток 9–10 років, що значно відрізняє їх від однолітків з нормотиповим розвитком.

Отримані дані фізичного стану дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями свідчать про певні особливості показників, які важливо враховувати при складанні програми оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для даного контингенту.

У ході застосування методу експертних оцінок виявлено, що найбільш значущими факторами, які негативно впливають на ефективність оздоровчо-рекреаційних занять дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями, за узгодженою думкою експертів ($W = 0,878$; $\chi^2 = 77,24$; $p < 0,01$), є невідповідність фахівців до роботи з дітьми з емоційно-вольовими порушеннями, недостатній рівень їх кваліфікації та спеціальних знань та складність в організації оздоровчо-рекреаційних занять для даного контингенту. Вивчаючи, які види оздоровчо-рекреаційної рухової активності слід включати в заняття з дітьми молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями, ми пересвідчилися, що, з точки зору експертів, скелелазіння є найбільш прийнятним видом оздоровчо-рекреаційної рухової активності: респонденти оцінили такий вид занять у (9,82; 0,40) бала і він посів перше місце у рейтингу занять з даним контингентом дітей. Найбільш ефективними організаційними умовами впровадження засобів скелелазіння в рекреаційну діяльність дітей

молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями за узгодженою думкою експертів ($W = 0,853$; $\chi^2 = 46,91$; $p < 0,01$) визнано наявність кваліфікованих фахівців для роботи з дітьми з емоційно-вольовими порушеннями, належний стан матеріально-технічного забезпечення та співпрацю з батьками дитини, що передбачає опитування батьків для визначення спрямованості програми з урахуванням очікувань та потреб дитини; спільні заняття та організацію з ними консультативно-просвітницької роботи. Серед методичних умов упровадження засобів скелелазіння в рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями експерти, насамперед, звернули увагу на необхідності створення повного програмного супроводу оздоровчо-рекреаційних занять для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями, а також важливість підвищення фахової компетентності та кваліфікації фахівців, які працюють з даним контингентом.

На основі даних констатувального експерименту обґрунтовано програму оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями, яка включала вправи на розвиток соціальної взаємодії та комунікації; вправи та ігрові технології, спрямовані на розвиток вольових якостей; вправи на відчуття статичної та динамічної рівноваги; розвиток дрібної моторики рук, вправи на розвиток уваги, ігрові технології, естафети, квести з елементами скелелазіння. Включення до програми спеціальних вправ, спрямованих на знайомство з технікою скелелазіння, сприяло освоєнню таких елементів початкової технічної підготовки: правильна постановка ніг на зачіпки; тримання зачіпок руками різними хватами, розташування тулуба паралельно стінці, переміщення з елементами траверсу. При реалізації теоретичної складової оздоровчо-рекреаційної програми були проведені спільні заняття з батьками для розуміння та управління емоційною сферою дитини, спрямовані на розвиток морально-вольових якостей особистості, що формуються в процесі спеціальних рухових занять, ігор. На кожному занятті застосовувалися адекватні засоби оперативного лікарсько-педагогічного контролю.

Заняття на скеледромі проводилися малогруповим методом: склад групи – 3–5 осіб. У кожній групі заняття проводились 3 рази на тиждень, тривалістю 60 хвилин. Обсяг та інтенсивність фізичного навантаження під час заняття зі скелелазіння визначалися інструктором індивідуально для кожного з дітей. Заняття зі скелелазіння проводилися з урахуванням основних педагогічних і специфічних принципів адаптивної фізичної культури, принципів оздоровчо-рекреаційної рухової активності.

Перетворювальний педагогічний експеримент проводився з метою виявлення ефективності запропонованої програми оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями. До перетворювального педагогічного експерименту було залучено 26 дітей 9 років з емоційно-вольовими порушеннями, які виявили особисте бажання займатися скелелазінням, та отримана згода їх батьків. Основними критеріями включення до експериментальної групи були: наявність психоемоційних порушень, несформовані або слабо сформовані вольові якості, порушення координаційних здібностей, низький рівень фізичної працездатності. Наявність вищеперерахованих чинників значно відрізняє дану категорію молодших школярів від їх однолітків із типовим розвитком. Дослідження проводилося на базі скеледрому «UP» м. Київ.

На кінець педагогічного експерименту статистично значущі зміни ($p < 0,05$; $p < 0,001$) відбулися у показниках, які характеризують тотальні розміри тіла. Позитивний вплив рекреаційних занять скелелазінням відобразився у зменшенні кількості дітей з надлишковою масою тіла. Статистично значущих змін ($p < 0,001$) зазнали показники, які характеризують роботу серцево-судинної та дихальної систем. Під впливом рекреаційних занять із засобами скелелазіння у молодших школярів 9 років відбулися статистично значущі зміни ($p < 0,001$) у показниках, які характеризують силові якості, гнучкість та спритність. Статистично значущих змін зазнали показники, які відображають рівень фізичного здоров'я та фізичної працездатності. Аналіз середньогрупових

результатів, які відображають емоційно-вольову сферу молодших школярів після педагогічного експерименту, відповідає недостатньо сформованому рівню, хоча спостерігається їх позитивна динаміка від 7,7 % до 25,0 %. Засоби скелелазіння сприяли вірогідному ($p < 0,05$) покращенню таких вольових якостей: дисциплінованість, самостійність і наполегливість – на 14,3 % та 13,0 %; витримка і організованість – на 11,1 % та 17,6 %; ініціативність – на 25 %.

Переважає більшість молодших школярів 9-ти років на кінець педагогічного експерименту мала індивідуальні значення сумарного відхилення від аутогенної норми в діапазоні 5,6–17,0, що свідчить про позитивну динаміку даного показника та хорошу нервово-психічну стійкість. Позитивним є те, що на кінець педагогічного експерименту у молодших школярів 9-ти років взагалі не було виявлено високого рівня нервово-психічної напруги. Покращення психоемоційного стану вплинуло на комунікативні якості дітей, які на кінець педагогічного експерименту почали активно брати участь у командних рухливих іграх та допомагати один одному під час подолання перешкод.

Отримані в ході педагогічного експерименту результати свідчать про ефективність програми оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями та організаційно-методичних умов її впровадження.

Ключові слова: діти, молодший шкільний вік, оздоровчо-рекреаційна рухова активність, розлади емоційно-вольової сфери, скелелазіння, програма.

SUMMARY

Kadiyeva M. Organizational-methodological conditions for implementing climbing in the health-enhancing and recreational activity for primary school children with emotional and volitional disorders. - Qualifying scientific work printed as manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 017 Physical Culture and Sports. – National University of Ukraine on Physical Education and Sport, Kyiv, 2023.

The dissertation research was focused on the theoretical generalization and practical solution of the issue of improving the organizational and methodological conditions for implementing climbing in recreational activities for primary school children with emotional and volitional disorders.

It was found that in today's conditions it is necessary to study the patterns and features of physical and emotional state of primary school children with emotional and volitional disorders, which plays an important role in realizing the integrity and harmony of the child's personal potential. Researchers emphasize the importance of addressing the issue of emotional development due to the growing number of children with cognitive impairment, who are diagnosed with low levels of cognitive function, behavioral disorders, maladaptation in academic and social environment. Primary school age is quite flexible for correction of emotional disorders, so it is important to timely diagnose and conduct psycho-correctional classes to form the emotional and volitional processes of younger students. In this context, it is important the introduction of means of health-enhancing and recreational physical activity, including climbing.

In the dissertation, the theoretical generalization of materials of literary sources was carried out, the practical experience of experts and own developments was systematized and the new approach on increase of efficiency of improving and recreational occupations for children of primary school age with emotional and volitional disturbances was proposed. Therefore, the aim of the study was to develop and theoretically substantiate the program of health-enhancing and recreational activities using climbing for primary school age children with emotional and volitional disorders and to determine the organizational and methodological conditions of its implementation.

The following research methods were used in the work: theoretical analysis, generalization and systematization of data of special research and methodological literature and documentary materials; abstraction, comparison and contrast, inductive and deductive methods, method of expert evaluation; pedagogical methods; anthropometric methods; physiological methods; psychodiagnostic methods;

assessment of physical health; extracting from medical records; methods of mathematical statistics.

The scientific novelty of the dissertation was that for the first time the program of health-enhancing and recreational activities using climbing for primary school children with emotional and volitional disorders was theoretically substantiated and developed as well as the goals and objectives, principles, conditions (organizational, methodological), levels of implementation (organizational, diagnostic, program-methodical, control-corrective, informational advisory), means, and criteria of efficiency (improvement of indicators of physical and psycho-emotional state, social interaction and communication, volitional qualities, coordination abilities, reduction of morbidity, increase of interest in regular attendance) were determined; for the first time, the factors limiting the effectiveness of health and recreational activities for children with emotional and volitional disorders were identified; organizational and methodological conditions for implementing climbing in the health-enhancing and recreational activities for primary school children with emotional and volitional disorders were identified; the research data on the effectiveness of climbing use for the correction of emotional and volitional disorders in primary school children in the course of health-enhancing and recreational activities were further supplemented; the knowledge about the use of climbing in correctional and educational work for children with emotional and volitional disorders was expanded; information was supplemented on the need and feasibility of improving the special knowledge of experts to work with children with emotional and volitional disorders, the organization of counseling and educational work among parents, improving their pedagogical literacy in matters of health; data on the indicators of morpho-functional status, physical performance and preparedness, morbidity, neuropsychological stability, volitional qualities, level of physical health of primary school children with emotional and volitional disorders were supplemented.

The practical significance of the obtained results included the development of the program of health-enhancing and recreational activities using climbing for primary school age children with emotional and volitional disorders. The main provisions,

conclusions, and results of the study were implemented in the practice of the climbing wall "UP", NGO Sports Club Hyperion; as well as in the educational process of students at the Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, and the National University of Ukraine on Physical Education and Sport.

In order to determine the feasibility and prerequisites for the introduction of climbing in the recreational activities of primary school age children with emotional and volitional disorders an ascertaining pedagogical experiment was carried out.

Analysis of the physical development of children with emotional and volitional disorders confirmed and supplemented the findings of research of other authors that emotional and volitional disorders do not have any substantial influence on changes in the growth patterns of the child's body. It was found that the indicators of the functional state of the cardiovascular system in primary school children with emotional and volitional disorders did not differ significantly from children of this age with typical development.

The analysis of the physical fitness of the studied contingent confirmed the existing trends in the professional literature regarding the insufficient level of development of physical qualities in primary school students. The results obtained in motor tests, which characterize the development of coordination skills, indicate that in younger students aged 9-10 they are much lower than their peers with typical development.

Analysis of the emotional and volitional sphere of primary school students aged 9-10 years of both sexes revealed the lack or poor formation of the following qualities: discipline, independence, perseverance, endurance, organization, determination and initiative, which indicates the difference between this category of students and their peers with typical development. In the study of psycho-emotional sphere in this category of schoolchildren, the dominance of medium and high levels of psycho-emotional stress was found in both boys and girls 9-10 years, which significantly distinguishes them from peers with normative development.

The obtained data on the physical condition of primary school children with emotional and volitional disorders indicate certain features of indicators that are

important to consider when compiling a program of health-enhancing and recreational activities using climbing equipment for this contingent.

During the application of the method of expert assessments it was found that the most significant factors that negatively affect the effectiveness of health and recreational activities of primary school children with emotional and volitional disorders according to the agreed opinion of experts ($W = 0.878$; $\chi^2 = 77.24$; $p < 0,01$), there is an unpreparedness of specialists to work with children with emotional and volitional disorders, insufficient level of their qualifications and special knowledge and difficulty in organizing health-enhancing and recreational activities for this contingent.

By studying which types of health-enhancing and recreational physical activity should be included in the classes for primary school children with emotional and volitional disorders, we found that, from the point of view of experts, climbing is the most acceptable type of health-enhancing and recreational physical activity: respondents rated the following (9.82; 0.40) points and it took the first place in the ranking of activities for this contingent of children. The most effective organizational conditions for the introduction of climbing equipment in the recreational activities of primary school age children with emotional and volitional disorders according to the agreed opinion of experts ($W = 0,853$; $\chi^2 = 46,91$; $p < 0,01$) recognized the availability of qualified specialists to work with children with emotional and volitional disorders, the proper state of logistics and cooperation with the child's parents, which involves interviewing parents to determine the direction of the program taking into account the expectations and needs of the child; joint classes and organization of consultative and educational work with them. Among the methodological conditions for the introduction of climbing equipment in the recreational activities of primary school age children with emotional and volitional disorders, experts, first of all, drew attention to the need to create a complete program support of health-enhancing and recreational activities for primary school age children with emotional and volitional disorders, as well as the importance of improving the professional competence and skills of professionals working with this population.

On the basis of the data of the ascertaining experiment, the program of health-enhancing and recreational activities including climbing for primary school children with emotional and volitional disturbances was substantiated, which included exercises for the development of social interaction and communication; exercises and game technologies aimed at the development of volitional qualities; static and dynamic balance exercises; development of fine motor skills of hands, exercises for the development of attention, game technology, relay races, quests with elements of climbing.

The inclusion in the program of special exercises aimed at getting acquainted with the technique of climbing contributed to the development of the following elements of initial technical training: the correct placement of the feet on the hooks; holding the hooks with your hands with different grips, placing the torso parallel to the wall, moving with the elements of the traverse. During the implementation of the theoretical component of the health-enhancing and recreation program were held joint classes with parents to understand and manage the emotional sphere of the child, aimed at developing moral and volitional qualities of the individual, formed in the process of special motor activities, games. Adequate means of operational medical and pedagogical control were used in each lesson.

Classes on the climbing wall were conducted in small groups: the group consisted of 3-5 people. Each group had 60 minutes classes 3 times a week. The amount and intensity of physical activity during climbing was determined by the instructor individually for each of the children. Climbing classes were conducted taking into account the basic pedagogical and specific principles of adaptive physical culture, the principles of health-enhancing and recreational physical activity.

Transformation pedagogical experiment was conducted in order to identify the effectiveness of the proposed program of health-enhancing and recreational activities using climbing for primary school children with emotional and volitional disorders. The transformation pedagogical experiment involved 26 9-year-old children with emotional and volitional disorders who showed a personal desire to climb and obtained the consent of their parents. The main criteria for inclusion in the experimental group

were: the presence of psycho-emotional disorders, unformed or poorly formed volitional qualities, impaired coordination, low level of physical fitness.

The presence of the above factors significantly distinguishes this category of students from their peers with typical development. The research was conducted on the basis of the climbing wall in gym "UP" in Kyiv. At the end of the pedagogical experiment, significant changes ($p < 0.05$; $p < 0.001$) occurred in the indicators of body size. The positive impact of recreational climbing activities was reflected in the reduced number of overweight children. Significant changes ($p < 0.001$) were found in the indicators that characterize the work of the cardiovascular and respiratory systems. Recreational climbing activities were found to induce significant changes ($p < 0.001$) in the indicators characterizing strength qualities, flexibility and agility. Significant changes was found in the indicators that reflect the level of physical health and physical performance. The analysis of the average group results, which reflect the emotional and volitional sphere of primary school children, showed that after the pedagogical experiment they corresponded to the insufficiently formed level, although their positive dynamics was observed from 7.7 % to 25.0 %. Climbing contributed to the significant ($p < 0.05$) improvement of the following volitional qualities: discipline, independence and perseverance by 14.3 % and 13.0 %; endurance and organization by 11.1 % and 17.6 %; initiative by 25 %. The vast majority of 9-year-old children at the end of the pedagogical experiment had individual values of the total deviation from the autogenic norm in the range of 5.6-17.0, which indicates a positive dynamics of this indicator and good neuropsychological stability. On the positive side, at the end of the pedagogical experiment, 9-year-olds did not show a high level of mental stress at all.

The improvement of psycho-emotional state affected the communicative qualities of children, who at the end of the pedagogical experiment began to actively participate in team active games and help each other in overcoming obstacles.

The results obtained during the pedagogical experiment indicate the effectiveness of the program of health-enhancing and recreational activities using climbing for primary school age children with emotional and volitional disorders, as well as of organizational and methodological conditions for its implementation.

Key words: children, primary school age, health-enhancing and recreational physical activity, disorders of the emotional and volitional sphere (ADHD), climbing, program, conditions.

Список публікацій здобувача за темою дисертації

(приклад оформлення різних наукових видань)

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Шинкарук О., Блажко Н. Особливості підготовки спортсменок в індивідуальних та командних змаганнях з черліденгу. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2018. Вип. 6 (25). С. 185–191. DOI: doi.org/10.31652/2071-5285-2018-6-25-185-191 Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми, мети та завдань досліджень, опрацюванні результатів досліджень та формулюванні висновків.*
2. Гурова Г., Петровська Т., Кадієва М. Фізична активність з елементами скелелазіння як допоміжний засіб корекції розладів аутичного спектру дітей. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2020. № 3. С. 65–69. DOI: https://doi.org/10.32652/tmfvs.2020.3.65-69 Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні стану наукової проблеми, аналізі науково-методичної літератури, проведенні дослідження та інтерпретації отриманих даних.*
3. Кадієва М. В., Благій О. Л., Лишевська В. М. Розробка програми оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2021. Вип. 10 (141) 21. С. 65–70. DOI: https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.10(141).15 Фахове видання України. *Здобувачеві належить безпосередня участь у визначенні мети та завдань дослідження, обґрунтуванні етапів його проведення, аналізі отриманих даних.*
4. Mu Ch., Soronovych I., Diachenko A., Khomiachenko O. et al. The Characteristics of Physical Fitness Related to Athletic Performance of Male and

Female Sport Dancers. *Sport Mont.* 2021. Vol. 19. No S2. P. 125–130. DOI: 10.26773/smj.210921 Періодичне наукове видання Чорногорії, проіндексоване у базі даних Scopus (Q3). *Особистий внесок здобувача полягає в організації та проведенні досліджень, обробці і аналізі результатів.*

5. Diachenko A., Rusanova O., Guo Pengcheng, et al. Characteristics of the Special Physical Fitness of Paddlers at a Distance of 200 m. *Теорія та методика фізичного виховання.* 2021. Т. 21. № 1. С. 43–49. DOI: 10.17309/tmfv.2021.1.06 Фахове видання України, проіндексоване у базі даних Scopus (Q2). *Особистий внесок здобувача полягає в організації досліджень, виявленні проблеми, та формуванні висновків.*

6. Diachenko A., Rusanova O., Huang Zijian et al. Functional and physical capacity indicators of kayakers racing 1000, 500, and 200 m distances: a randomized study. *Journal of Physical Education and Sport.* 2021. Vol. 21. No 3. P. 1325–1330. DOI: 10.7752/jpes.2021.03168 Періодичне наукове видання Румунії, проіндексоване у базі даних Scopus (Q3). *Особистий внесок здобувача полягає в організації досліджень, виявленні проблеми, інтерпретації результатів досліджень та формуванні висновків.*

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Благій О. Л., Кадієва М. В., Стрижак А. О. Теоретичні засади впровадження засобів скелелазіння в рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку. *Фізична реабілітація та здоров'язберезувальні технології: реалії і перспективи* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Полтава, 9 листоп. 2017 р. / гол. редактор Рибалко Л. М. Полтава : ПолтНТУ імені Ю. Кондратюка, 2017. С. 271–273. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/6208/1/272017.pdf> *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні стану наукової проблеми, аналізі науково-методичної літератури, інтерпретації отриманих даних.*

2. Благій О., Кадієва М. Аналіз підходів до організації оздоровчо-рекреаційної діяльності дітей молодшого шкільного віку. *Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення* : матеріали XI Міжнар. наук.-

практ. конф., м. Львів, 10–11 трав. 2018 р. Львів : ЛДУФК, 2018. С. 38–40. URL: <https://www.ldufk.edu.ua/index.php/id-2017/articles/problemi-aktivizaciji-rekreacijno-ozdorovchoji-dijalnosti-naselennja-88269.html> *Здобувачеві належить безпосередня участь у визначенні мети та завдань дослідження, обґрунтуванні етапів його проведення, аналізі отриманих даних.*

3. Кадієва М. В. Вплив рекреаційних занять з елементами скелелазіння на рівень тривожності дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями. *Молодь та олімпійський рух* : зб. тез доп. XII Міжнар. конф. молодих вчених, м. Київ, 17 трав. 2019 р. Київ : НУФВСУ, 2019. С. 311–312. URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/zbirnyk_tez_0.pdf

5. Благій О., Кадієва М. Ефективність впровадження засобів скелелазіння в оздоровчо-рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями. *Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи* : зб. тез XXI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 16–17 груд. 2021 р. Харків : ХДАФК, 2021. С. 103–104. URL: <https://khdafk.kh.ua/novyny/xxi-mizhnarodna-naukovo-praktychna-konfer/> *Здобувачеві належить безпосередня участь у визначенні мети та завдань дослідження, обґрунтуванні етапів його проведення, аналізі отриманих даних, обговоренні результатів дослідження та оформленні наукової праці.*

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

1. Kadieva M., Blagii O. The effectiveness of health-recreating programme of rock-climbing activities for 9-year-old children with attention deficit hyperactivity disorders. *Quality in sport*. 2021. № 2(7). P. 64–72. DOI: 10.12775/QS.2021.013 *Здобувачеві належить безпосередня участь у визначенні мети та завдань дослідження, обґрунтуванні етапів його проведення, аналізі отриманих даних.*

ДОДАТОК В

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ.....	23
ВСТУП.....	24
РОЗДІЛ 1 СТАН ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВИМИ ПОРУШЕННЯМИ ДО ОЗДОРОВЧО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ.....	35
1.1 Соціально-педагогічні засади організації дозвілля дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.....	35
1.2 Поширеність емоційно-вольових порушень у дітей молодшого шкільного віку та підходи до їх корекції.....	44
1.3 Характеристика сучасних технологій оздоровчо-рекреаційної рухової активності для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.....	49
1.4 Особливості використання скелелазіння в оздоровчо-рекреаційній діяльності дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.....	57
Висновки до розділу 1.....	60
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	61
2.1 Методи дослідження.....	61
2.1.1 Теоретичний аналіз, узагальнення та систематизація даних фахової науково-методичної літератури та документальних матеріалів.....	61
2.1.2 Методи аналізу і синтезу.....	63
2.1.3 Метод абстрагування.....	63
2.1.4 Метод порівняння та зіставлення.....	64
2.1.5 Індуктивний та дедуктивний методи.....	64
2.1.6 Метод експертних оцінок.....	65

	29
2.1.7 Педагогічні методи дослідження.....	66
2.1.8 Антропометричні методи.....	70
2.1.9 Фізіологічні методи дослідження.....	71
2.1.10 Психодіагностичні методи дослідження.....	72
2.1.11 Методи оцінки рівня фізичного здоров'я.....	77
2.1.12 Метод викопіювання з медичних карт.....	78
2.1.13 Методи математичної статистики.....	79
2.2 Організація дослідження.....	80
РОЗДІЛ 3 ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЗИЧНОГО ТА ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	81
3.1 Аналіз фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.....	81
3.2 Характеристика функціонального стану серцево-судинної системи дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.....	84
3.3 Аналіз фізичної працездатності та фізичної підготовленості дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.....	87
3.4 Аналіз фізичного здоров'я та захворюваності дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.....	98
3.5 Аналіз психоемоційних показників дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.....	101
Висновки до розділу 3.....	108
РОЗДІЛ 4 ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОГРАМИ ОЗДОРОВЧО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ СКЕЛЕЛАЗІННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЕМОЦІЙНО- ВОЛЬОВИМИ ПОРУШЕННЯМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО- МЕТОДИЧНІ УМОВИ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ.....	111

4.1	Визначення організаційних та методичних умов впровадження засобів скелелазіння в оздоровчо-рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.....	111
4.2	Структура та зміст програми оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.....	119
4.3	Оцінка ефективності програми оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.....	134
	Висновки до розділу 4.....	149
	РОЗДІЛ 5 АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	153
	ВИСНОВКИ.....	172
	ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	177
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	180
	ДОДАТКИ.....	212

ДОДАТОК Г
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ

БНП	-	баланс нервових процесів
БПМТ	-	блок психомоторних тестів
БСК	-	блок спеціалізованої психодіагностичної клавіатури
ВНД	-	вища нервова діяльність
ВПМТ	-	цикл відбір-прогнозування-моделювання-тренінг
ВАН	-	відхилення від аутогенної норми
КМС	-	кандидат в майстри спорту
МС	-	майстер спорту
ПЗМР	-	проста зорово-моторна реакція
РРО	-	реакція на рухомий об'єкт
ФРНП	-	функціональна рухливість нервових процесів
ЦНС	-	центральна нервова система
ПСФР	-	психофізіологічний рейтинг кваліфікованих бадмінтоністів
ПСФР	-	психофізіологічний рейтинг кваліфікованих бадмінтоністок

ДОДАТОК Д
ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ

ДОДАТОК Д.1
Загальні вимоги

Обсяг	<p>Обсяг основного тексту дисертації вираховується авторськими аркушами: для спеціальності 017 Фізична культура і спорт 6,5–9 д. а. (156–216 с.); для спеціальностей 091 Біологія та 227 Фізична терапія, ерготерапія 4,5–7 д. а. (108–168 с.). До основного обсягу дисертації не включаються таблиці та ілюстрації, які повністю займають площу сторінки. Один авторський аркуш дорівнює 40 тис. друкованих знаків, враховуючи цифри, розділові знаки, проміжки між словами, що становить близько 24 сторінок друкованого тексту при оформленні дисертації за допомогою комп'ютерної техніки з використанням текстового редактора Word: шрифт Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt</p>
Інтервал	Дисертацію друкують на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкового інтервалу
Шрифт	Кегель – мітел (14 типографських пунктів).
Нумерація сторінок	<p>Сторінки дисертації нумерують наскрізно арабськими цифрами, шрифт Times New Roman, розмір шрифту: 12–14 pt, охоплюючи додатки. Номер сторінки проставляють праворуч у верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Титульний аркуш входить до загальної нумерації сторінок дисертації. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють.</p>
Поля	Текст дисертації необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 25–30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм

ДОДАТОК Д.2

ВИТЯГ

з ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання

1. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Цей стандарт установлює загальні вимоги до структурних елементів і правил оформлювання звітів у сфері науки й техніки.

Стандарт поширюється на звіти про виконані теоретичні та/чи прикладні дослідження, науково-дослідні, дослідно-конструкторські, дослідно-технологічні роботи чи окремі їхні етапи.

Цей стандарт застосовують науково-дослідні, проектні, конструкторські організації, навчальні заклади, науково-виробничі та виробничі підприємства й інші організації усіх форм власності. Його може бути застосовано в усіх сферах наукової діяльності, зокрема під час оформлення дисертацій, складання звітів за етапи та річних звітів за різними напрямками науково-технічної діяльності, посібників, підручників тощо.

7. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ¹⁾

7.1 Загальні положення

7.1.18 Структурні елементи: «АНОТАЦІЯ», «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ» (за наявності), «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ»²⁾ – не нумерують, а їхні назви є заголовками структурних елементів.

7.1.19 Для розділів і підрозділів наявність заголовка обов'язкова. Пункти й підпункти можуть мати заголовки.

7.1.20 Заголовки структурних елементів дисертації та заголовки розділів треба друкувати з абзацного відступу великими літерами напівжирним шрифтом без крапки в кінці. Дозволено їх розміщувати посередині рядка.

7.1.21 Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів дисертації потрібно друкувати з абзацного відступу з великої літери без крапки в кінці.

7.1.22 Абзацний відступ має бути однаковий упродовж усього тексту дисертації й дорівнювати п'яти знакам.

7.1.23 Якщо заголовок складається з кількох речень, їх розділяють крапкою.

¹⁾ У даному Витягу вживається термін «дисертація» замість терміна «звіт», який використовується у повному тексті ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання.

²⁾ Назви структурних елементів зазначено такі, які використовуються в дисертації.

7.1.24 Відстань між заголовком, приміткою, прикладом і подальшим або попереднім текстом має бути не менше ніж два міжрядкових інтервали.

Відстань між основами рядків заголовка, а також між двома заголовками приймають такою, як у тексті дисертації.

7.1.25 Не дозволено розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту на останньому рядку сторінки.

7.3 Нумерація сторінок дисертації

7.3.1 Сторінки дисертації нумерують наскрізно арабськими цифрами, охоплюючи додатки. Номер сторінки проставляють праворуч у верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

7.3.3 Титульний аркуш входить до загальної нумерації сторінок дисертації. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють.

7.4 Нумерація розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів

7.4.1 Розділи, підрозділи, пункти, підпункти нумерують арабськими цифрами.

7.4.2 Розділи дисертації нумерують... і позначають арабськими цифрами без крапки, починаючи з цифри «1».

7.4.3 Підрозділи як складові частини розділу нумерують у межах кожного розділу окремо. Номер підрозділу складається з номера відповідного розділу та номера підрозділу, відокремлених крапкою.

Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2 тощо.

7.4.4 Пункти нумерують арабськими цифрами в межах кожного розділу або підрозділу.

Номер пункту складається з номера розділу та порядкового номера пункту, або з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, які відокремлюють крапкою. Після номера пункту крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2 або 1.1.1, 1.1.2 тощо.

Якщо текст поділяють лише на пункти, їх слід нумерувати, крім додатків, порядковими номерами.

7.4.5 Номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту та порядкового номера підпункту, які відокремлюють крапкою. Після номера підпункту крапку не ставлять, наприклад, 1.1.1.1 або 2.1.4 тощо.

Якщо розділ, не маючи підрозділів, поділяють на пункти та підпункти, номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера пункту та порядкового номера підпункту, які відокремлюють крапкою. Після номера підпункту крапку не ставлять.

7.4.6 Якщо розділ або підрозділ складається з одного пункту, або пункт складається з одного підпункту, його не нумерують.

7.5 Рисунки

7.5.1 Усі графічні матеріали дисертації (ескізи, діаграми, графіки, схеми, фотографії, рисунки, кресленики тощо) повинні мати однаковий підпис «Рисунок».

7.5.2 Рисунок подають одразу після тексту, де вперше посилаються на нього, або якнайближче до нього на наступній сторінці, а за потреби – в додатках до дисертації.

7.5.3 Якщо рисунки створені не автором дисертації, подаючи їх у дисертації, треба дотримуватися вимог чинного законодавства України про авторське право.

7.5.4 Виконання рисунків має відповідати положенням ДСТУ 1.5 та цього стандарту.

7.5.5 Графічні матеріали дисертації доцільно виконувати із застосуванням обчислювальної техніки (комп'ютер, сканер, ксерокс тощо та їх поєднання) та подавати на аркушах формату А4 у чорно-білому чи кольоровому зображенні.

7.5.6 Дозволено рисунки нумерувати в межах кожного розділу. У цьому разі номер рисунка складається з номера розділу та порядкового номера рисунка в цьому розділі, які відокремлюють крапкою, наприклад, «Рисунок 3.2» – другий рисунок третього розділу.

7.5.7 Рисунки кожного додатка нумерують окремо. Номер рисунка додатка складається з позначки додатка та порядкового номера рисунка в додатку, відокремлених крапкою. Наприклад, «Рисунок В.1 – Назва рисунка», тобто перший рисунок додатка В.

7.5.9 Назва рисунка має відображати його зміст, бути конкретною та стислою.

За потреби пояснювальні дані до рисунка подають безпосередньо після графічного матеріалу перед назвою рисунка.

Назву рисунка друкують з великої літери та розміщують під ним посередині рядка, наприклад, «Рисунок 2.1 – Схема устаткування».

7.5.10 Рисунок виконують на одній сторінці аркуша. Якщо він не вміщується на одній сторінці, його можна переносити на наступні сторінки. У такому разі назву рисунка зазначають лише на першій сторінці, пояснювальні дані – на тих сторінках, яких вони стосуються, і під ними друкують: «Рисунок ____, аркуш ____».

7.6 Таблиці

7.6.1 Цифрові дані дисертації треба оформлювати як таблицю відповідно до форми, поданої на рисунку 1.

У разі поділу таблиці на частини дозволено її головку чи боковик замінити відповідно номерами колонок або рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами в першій частині таблиці.

Слово «Таблиця» подають лише один раз над першою частиною таблиці. Над іншими частинами таблиці з абзацного відступу друкують «Продовження таблиці _____» або «Кінець таблиці _____» без повторення її назви.

7.6.10 Заголовки колонок таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої літери, якщо вони становлять одне речення із заголовком.

7.6.11 Підзаголовки, які мають самостійне значення, подають з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Переважна форма іменників у заголовках – однина.

7.6.12 Таблиці треба заповнювати за правилами, які відповідають ДСТУ 1.5.

7.7 Переліки

7.7.1 Переліки (за потреби) подають у розділах, підрозділах, пунктах і/або підпунктах.

Перед переліком ставлять двокрапку (крім пояснювальних переліків на рисунках).

7.7.2 Якщо подають переліки одного рівня підпорядкованості, на які у дисертації немає посилань, то перед кожним із переліків ставлять знак «тире».

Якщо у дисертації є посилання на переліки, підпорядкованість позначають малими літерами української абетки, далі – арабськими цифрами, далі – через знаки «тире».

Після цифри або літери певної позиції переліку ставлять круглу дужку.

Приклад

- а) _____ ;
 б) _____ ;
 1) _____ ;
 – _____ ;
 – _____ ;
 – _____ ;
 2) _____ ;
 в) _____ .

7.7.3 У разі розвиненої та складної ієрархії переліків дозволено користуватися можливостями текстових редакторів автоматичного створення нумерації переліків (наприклад, цифра–літера–тире).

7.7.4 Текст кожної позиції переліку треба починати з малої літери з абзацного відступу відносно попереднього рівня підпорядкованості.

7.8 Примітки

7.8.1 Примітки подають у дисертації, якщо є потреба пояснень до тексту, таблиць, рисунків.

7.8.2 Примітки подають безпосередньо за текстом, під рисунком (перед його назвою), під основною частиною таблиці (у її межах).

7.8.3 Одну примітку не нумерують.

Слово «Примітка» друкують кеглем 12 через один міжрядковий інтервал з абзацного відступу з великої літери з крапкою в кінці. У тому самому рядку через проміжок з великої літери друкують текст примітки тим самим шрифтом.

Приклад

Примітка. _____.

7.8.4 Якщо приміток дві та більше, їх подають після тексту, якого вони стосуються, оформлюють згідно з 7.8.3 і нумерують арабськими цифрами.

Приклад

Примітка 1. _____.

Примітка 2. _____.

7.9 Виноски

7.9.1 Пояснення до окремих даних, наведених у тексті або таблиці, можна оформлювати як виноски.

7.9.2 Виноски позначають над рядком арабськими цифрами з круглою дужкою, наприклад, ¹⁾.

Виноски нумерують у межах кожної сторінки. Дозволено виноску позначати зірочкою (*).

7.9.3 Дозволено на одній сторінці тексту застосовувати не більше ніж чотири виноски.

7.9.4 Знак виноски проставляють безпосередньо після слова, числа, символу або речення, до якого дають пояснення. Цей самий знак ставлять і перед пояснювальним текстом (див. приклад 7.11.4).

7.9.5 Пояснювальний текст виноски пишуть з абзацного відступу:

- у тексті дисертації – у кінці сторінки, на якій зазначено виноску;
- у таблиці – під основною частиною таблиці, але в її межах.

Виноску відокремлюють від основного тексту дисертації чи таблиці тонкою горизонтальною лінією завдовжки від 30 мм до 40 мм з лівого берега.

7.9.6 Текст виноски друкують кеглем 12 через один міжрядковий інтервал.

7.10 Формули та рівняння

7.10.1 Формули та рівняння подають посередині сторінки симетрично тексту окремим рядком безпосередньо після тексту, у якому їх згадано.

Найвище та найнижче розташування запису формул(и) та/чи рівняння(-нь) має бути на відстані не менше ніж один рядок від попереднього й наступного тексту.

7.10.2 Нумерують лише ті формули та/чи рівняння, на які є посилання в тексті дисертації чи додатка.

7.10.3 Формули та рівняння у дисертації, крім формул і рівнянь у додатках, треба нумерувати наскрізно арабськими цифрами. Дозволено їх нумерувати в межах кожного розділу.

7.10.4 Номер формули чи рівняння друкують на їх рівні праворуч у крайньому положенні в круглих дужках, наприклад (3). У багаторядкових формулах або рівняннях їхній номер проставляють на рівні останнього рядка.

7.10.5 У кожному додатку номер формули чи рівняння складається з великої літери, що позначає додаток, і порядкового номера формули або рівняння в цьому додатку, відокремлених крапкою, наприклад (А.3).

Якщо в тексті дисертації чи додатка лише одна формула чи рівняння, їх нумерують так: (1) чи (А.1) відповідно.

7.10.6 Пояснення познач, які входять до формули чи рівняння, треба подавати безпосередньо під формулою або рівнянням у тій послідовності, у якій їх наведено у формулі або рівнянні.

Пояснення познач треба подавати без абзацного відступу з нового рядка, починаючи зі слова «де» без двокрапки. Позначки, яким встановлюють визначення чи пояснення, рекомендовано вирівнювати у вертикальному напрямку.

7.10.12 Числові значення величин

7.10.12.1 Числові значення величин з допусками наводять так:

$$(65 \pm 3) \%;$$

$$80 \text{ мм} \pm 2 \text{ мм} \text{ або } (80 \pm 2) \text{ мм}$$

7.10.12.2 Діапазон чисел фізичних величин наводять, використовуючи прикметники «від» і «до».

Приклад

Від 1 мм до 5 мм (а не від 1 до 5 мм).

7.10.12.3 Якщо треба зазначити два чи три виміри, їх подають так:
80 мм x 25 мм x 50 мм (а не 80 x 25 x 50 мм).

7.10.12.4 Детальнішу інформацію стосовно запису числових значень див. ДСТУ 1.5.

7.11 Посилання

7.11.1 У тексті дисертації можна робити посилання на структурні елементи самої дисертації та інші джерела.

7.11.2 У разі посилання на структурні елементи самої дисертації зазначають відповідно номери розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, позицій переліків, рисунків, формул, рівнянь, таблиць, додатків.

Посилаючись, треба використовувати такі вирази: «у розділі 4», «див. 2.1», «відповідно до 2.3.4.1», «(рисунок 1.3)», «відповідно до таблиці 3.2», «згідно з формулою (3.1)», «у рівняннях (1.23)–(1.25)», «(додаток Г)» тощо.

Дозволено в посиланні використовувати загальноприйняті та застандартовані скорочення згідно з ДСТУ 3582, наприклад, «згідно з рис. 10», «див. табл. 3.3» тощо.

Посилаючись на позицію переліку, треба зазначити номер структурного елемента дисертації та номер позиції переліку з круглою дужкою, відокремлені комою. Якщо переліки мають кілька рівнів – їх зазначають, наприклад: «відповідно до 2.3.4.1, б), 2)».

7.11.3 Посилання на джерело інформації, наведене в переліку джерел посилання, рекомендовано подавати так: номер у квадратних дужках, за яким це джерело зазначено в переліку джерел посилання, наприклад, «у роботах [2]–[3]».

7.11.4 Дозволено наводити посилання на джерела інформації у виносках. У цьому разі оформлення посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань із зазначеного номера.

Приклад:

Цитата в тексті «... тільки 36 % респондентів відносять процес створення інформаційного суспільства до пріоритетних [3]¹⁾».

Відповідне подання виноски:

¹⁾ [3] Пархоменко В. Д., Пархоменко О. В. Інформаційна аналітика у сфері науково-технічної діяльності : монографія. Київ : УкрІНТЕІ, 2006. 224 с.

Відповідний опис у переліку джерел посилання:

3. Пархоменко В. Д., Пархоменко О. В. Інформаційна аналітика у сфері науково-технічної діяльності : монографія. Київ : УкрІНТЕІ, 2006. 224 с.

7.14 Скорочення та умовні позначки

Переліки скорочень та умовних позначок слід розташовувати стовпцем за абеткою. Ліворуч в абетковому порядку наводять скорочення або умовні позначки спочатку українською мовою, а потім іншими мовами (за наявності), а праворуч – їх розшифрування.

7.15 Додатки

7.15.1 Додатки позначають послідовно великими літерами української абетки, крім літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, ДОДАТОК А, ДОДАТОК Б.

Дозволено позначати додатки літерами латинської абетки, крім літер I та O.

У разі повного використання літер української і/або латинської абеток дозволено позначати додатки арабськими цифрами.

Один додаток позначають як ДОДАТОК А.

7.15.2 За потреби текст додатків можна поділити на розділи, підрозділи, пункти й підпункти, які треба нумерувати в межах кожного додатка відповідно до вимог 7.4. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; Г.3.1 – підрозділ 3.1 додатка Г; Д.4.1.2 – пункт 4.1.2 додатка Д; Ж.1.3.3.4 – підпункт 1.3.3.4 додатка Ж.

7.15.3 Рисунки, таблиці, формули та рівняння в тексті додатків треба нумерувати в межах кожного додатка, починаючи з літери, що позначає додаток, наприклад, рисунок Г.3 – третій рисунок додатка Г; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (А.1) – перша формула додатка А.

Якщо в додатку один рисунок, одна таблиця, одна формула чи одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця Г.1, формула (В.1).

Посилання в тексті додатка на рисунки, таблиці, формули, рівняння подають згідно із 7.11.2.

7.15.4 Переліки, примітки та виноски в тексті додатка оформляють і нумерують згідно із 7.7, 7.8, 7.9.

ДОДАТОК Е
ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ

Таблиця 3.1 – Середньостатистичні показники фізичного розвитку молодших школярів з емоційно-вольовими порушеннями, (n = 60)

Показники	Вік	Хлопчики		Дівчатка		p
		9 років (n = 14)		9 років (n = 16)		
		10 років (n = 13)		10 років (n = 17)		
		\bar{x}	S	\bar{x}	S	
Довжина тіла, см	9	131,4	2,16	132,7	2,11	1,00
	10	137,5	3,22	138,1	2,36	1,00
Маса тіла, кг	9	30,4	5,61	29,8	5,37	0,88
	10	33,1	5,77	32,9	5,85	0,86
ОГК, см	9	63,7	3,61	62,1	3,67	0,75
	10	66,8	3,65	65,7	3,91	0,74
Динамометрія правої кисті, кг	9	10,4*	3,87	7,3	2,95	0,05
	10	12,1*	3,54	10,1	4,98	0,05
Динамометрія лівої кисті, кг	9	8,0*	2,73	6,2	3,84	0,05
	10	9,9*	3,11	7,1	3,78	0,05

Примітка. * – різниця статистично значуща на рівні $p < 0,05$.

Кінець додатка Е

Таблиця 4.1 – Показники морфофункціонального стану молодших школярів 9 років з емоційно-вольовими порушеннями до та після педагогічного експерименту, (n = 26)

Досліджувані показники	Результати до педагогічного експерименту	Результати після педагогічного експерименту	p
	Me (25; 75)	Me (25; 75)	
Довжина тіла, см	132,0 (129,0; 134,0)	133,0 (132,0; 135,0) **	0,001
Маса тіла, кг	28,8 (26,6; 31,2)	29,3 (27,2; 31,3) *	0,050
ОГК, см	62,9 (61,3; 64,4)	63,2 (62,0; 65,0) **	0,001
Динамометрія правої кисті, кг	8,0 (6,7; 10,3)	8,0 (7,0; 10,3)	0,540
Динамометрія лівої кисті, кг	6,0 (5,0; 7,3)	6,0 (6,0; 8,0)	0,070
ЧСС, уд·хв ⁻¹	92,0 (89,0; 95,0)	92,0 (87,0; 93,0) **	0,001
АТ _{сист.} мм рт. ст.	104,0 (103,0; 105,0)	104,0 (104,0; 105,0)	0,070
АТ _{діаст.} мм рт. ст.	64,0 (63,0; 65,0)	64,5 (63,0; 65,0)	0,070
ЖЄЛ, л	1,3 (1,3; 1,4)	1,3 (1,3; 1,4)	0,070
Проба Генча, с	17,0 (16,0; 17,0)	18,0 (17,0; 20,0) **	0,001
Проба Штанге, с	14,0 (13,0; 15,0)	15,0 (15,0; 17,0) **	0,001

Примітка 1. * – різниця статистично значуща на рівні $p < 0,05$.

Примітка 2. ** – різниця статистично значуща на рівні $p < 0,001$ у порівнянні з результатами на початку педагогічного експерименту.

ДОДАТОК Ж
ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ РИСУНКІВ

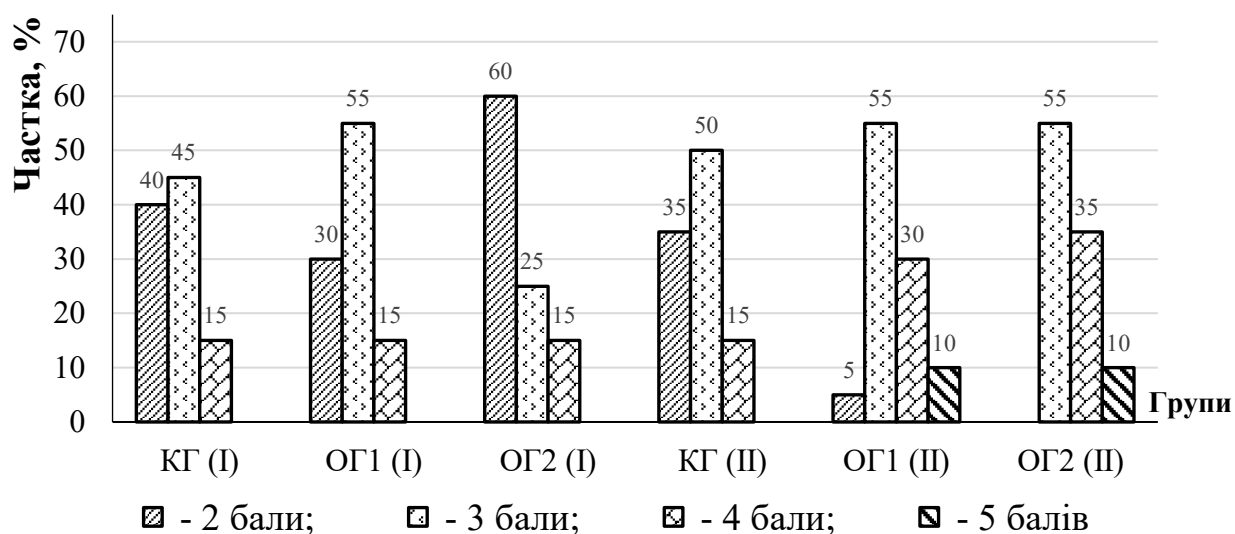
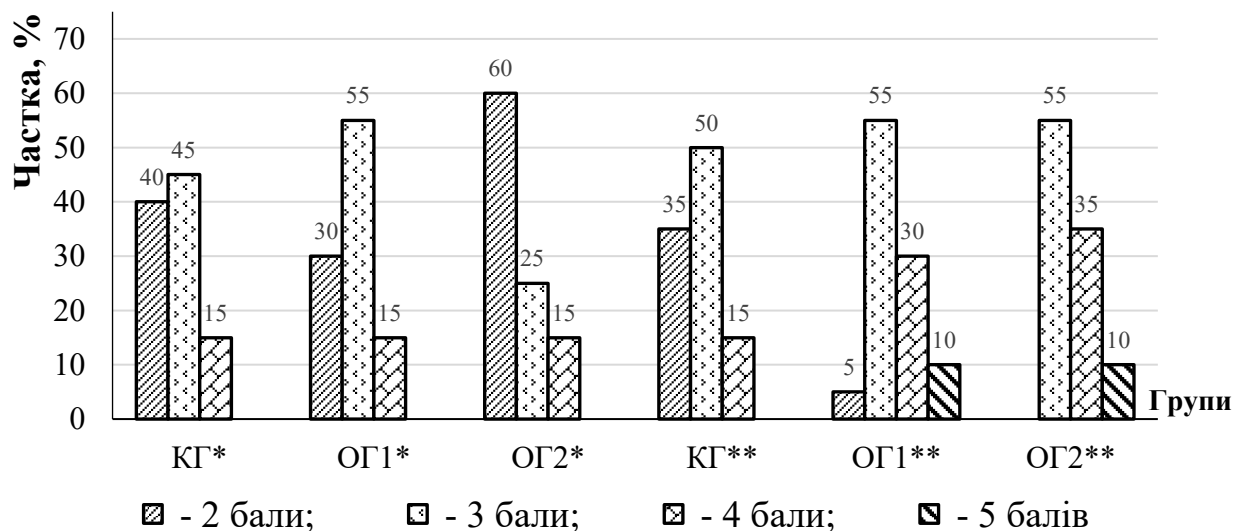

Рисунок 4.10 – Розподіл балів чотирнадцятого пункту домену самообслуговування у групах при першому (I) та заключному оцінюванні (II)

Примітка 1. * – перше оцінювання.

Примітка 2. ** – друге оцінювання.

Рисунок 4.11 – Розподіл балів чотирнадцятого пункту домену самообслуговування

Продовження додатка Ж

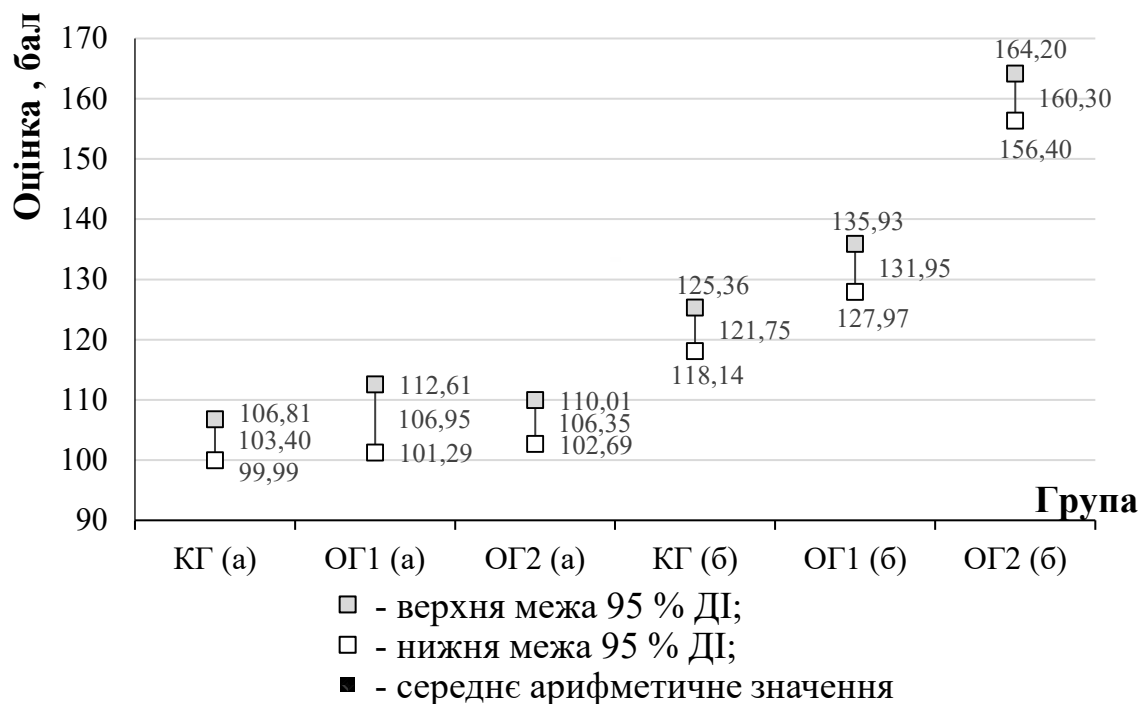
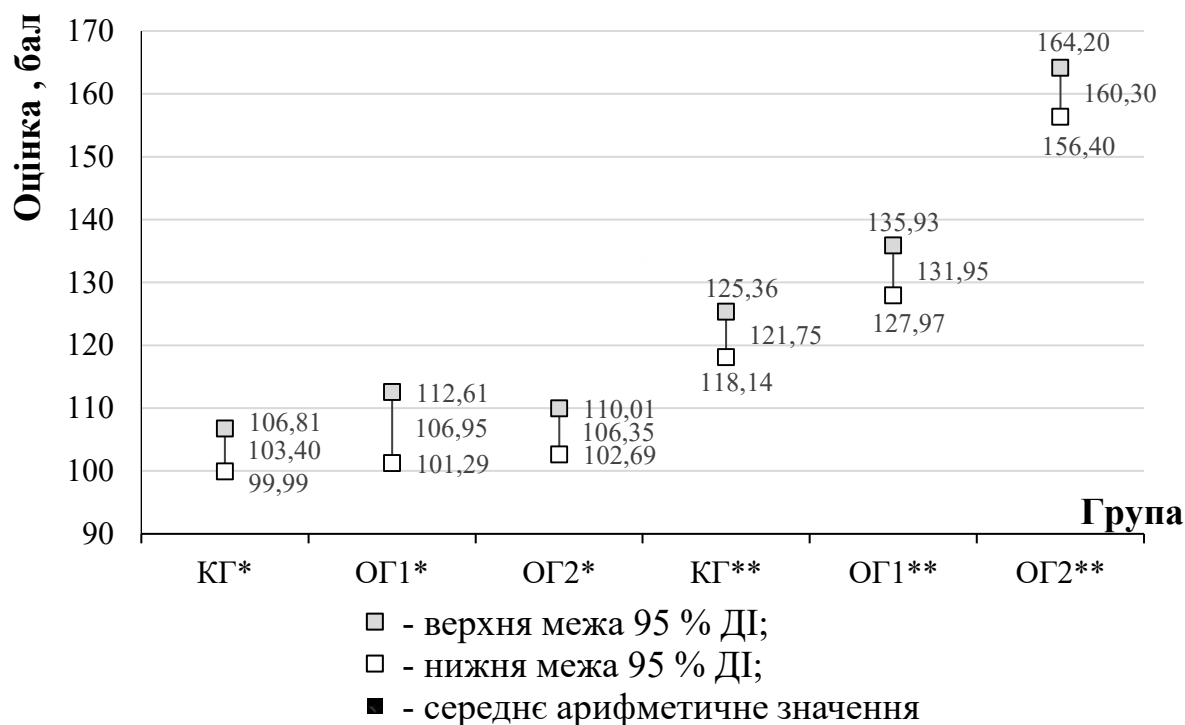

Рисунок 4.39 – Статистичні показники загального балу опитувальника оцінки дитячої інвалідності у групах при першому (а) та заключному (б) оцінюванні

Примітка 1. * – перше оцінювання.

Примітка 2. ** – друге оцінювання.

Рисунок 4.39 – Статистичні показники загального балу опитувальника оцінки дитячої інвалідності у групах при першому (а) та заключному (б) оцінюванні

Продовження додатка Ж

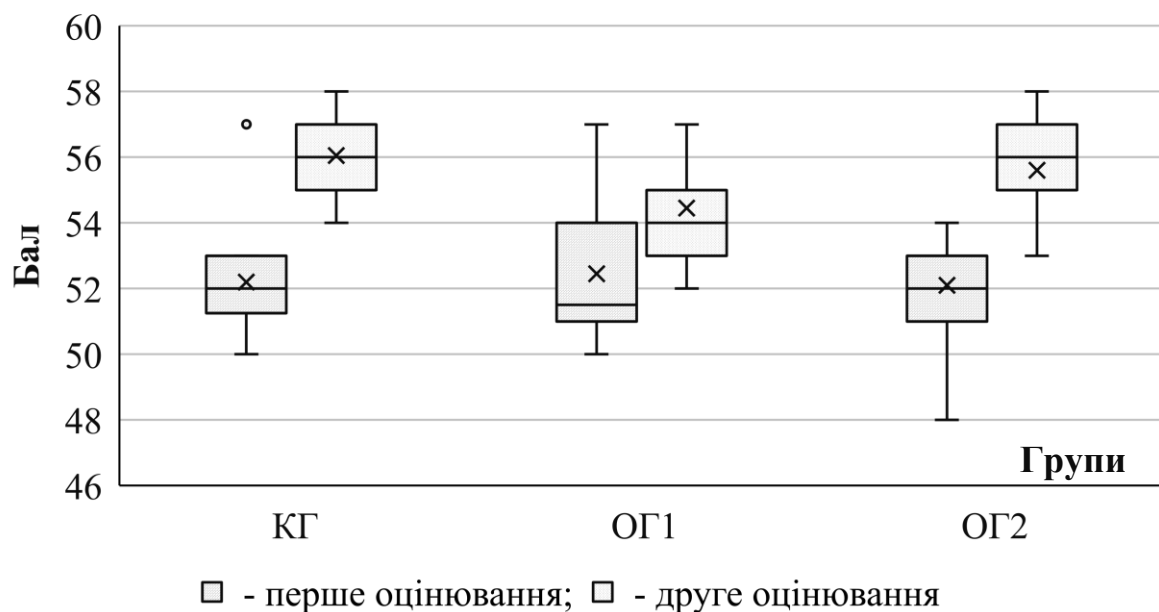
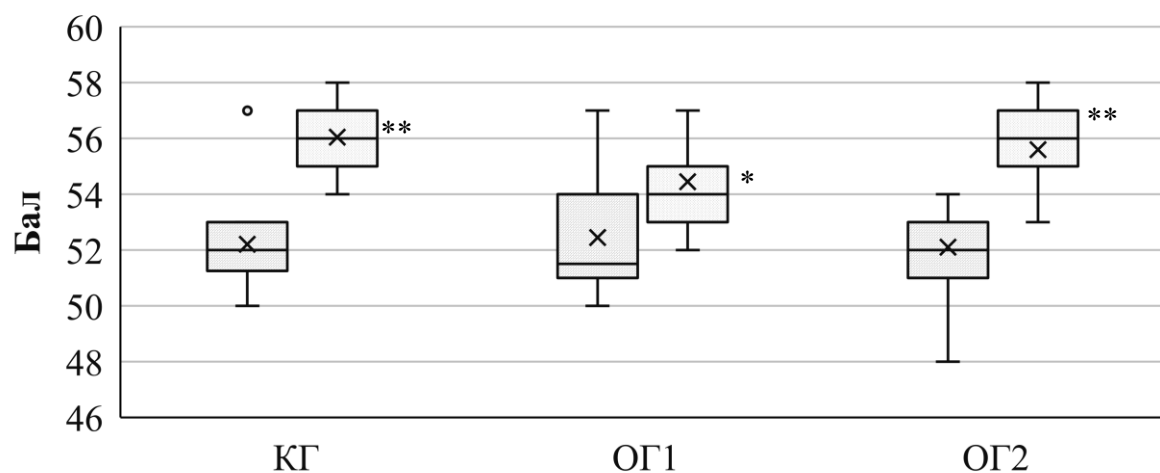

Рисунок 4.25 – Особливості розподілу загального балу домену мобільність у групах

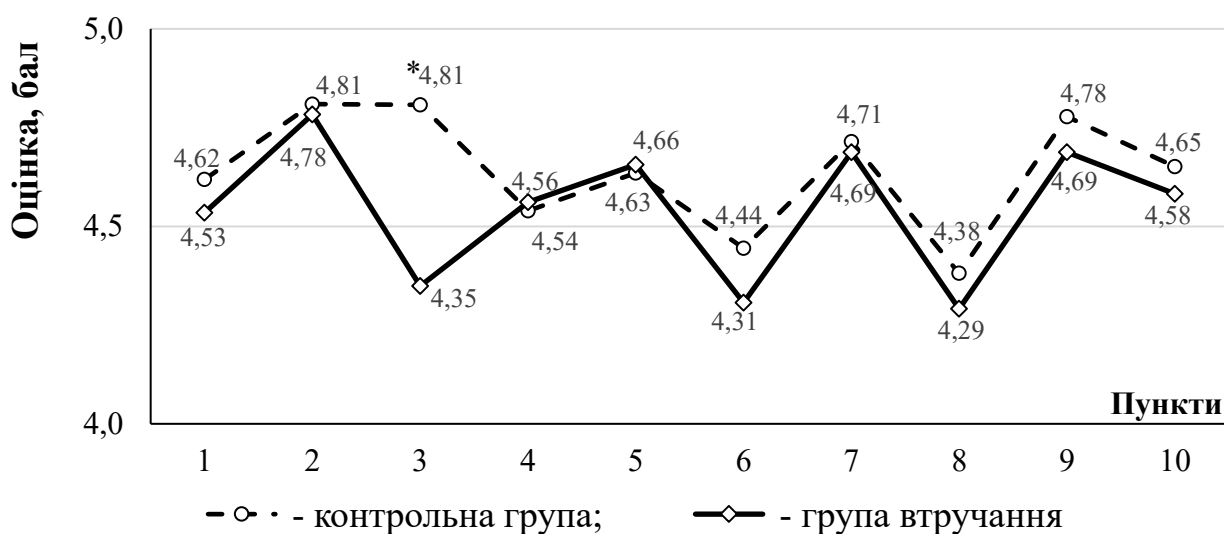

Примітка 1. * різниця статистично значуща на рівні $p < 0,05$.

Примітка 2. ** різниця статистично значуща на рівні $p < 0,01$.

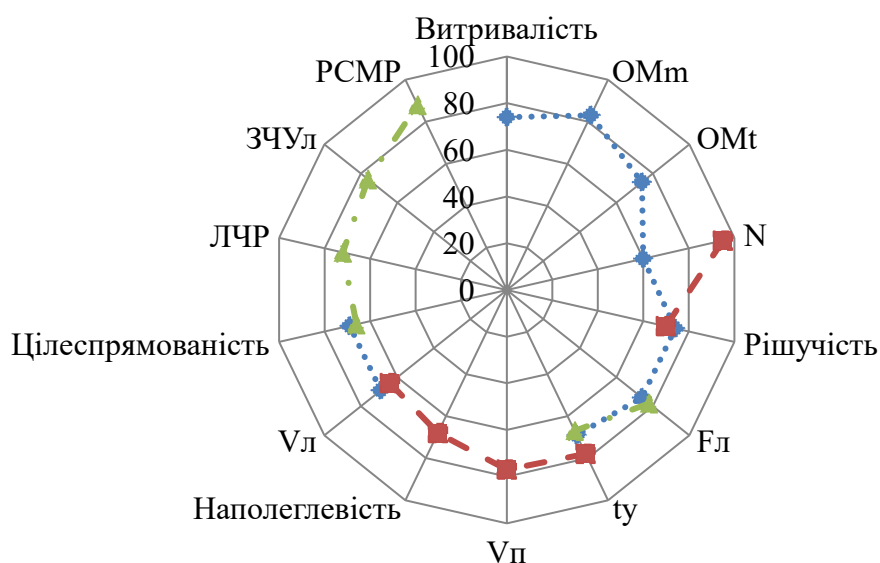
Рисунок 4.25 – Особливості розподілу загального балу домену мобільність у групах при першому та заключному оцінюванні

Кінець додатка Ж

Примітка 1. * – різниця між групами статистично значуща на рівні $p < 0,05$.

Рисунок 3.29 – Середні значення результатів у пунктах опитувальника Оцінки терапевтичного альянсу

Примітка 1. ●— підготовча фаза.

Примітка 2. ■— основна фаза.

Примітка 3. ▲— заключна фаза.

Рисунок 4.1 – Кореляційна модель взаємозв'язків показників техніки удару та психофізіологічних властивостей спортсменок, які спеціалізуються у боксі, атакуючого стилю

ДОДАТОК И

ШАБЛОНИ ТА ЗРАЗКИ АКТІВ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ДОДАТОК И.1

АКТ

впровадження результатів наукових досліджень в освітній процес
кафедри _____

(назва кафедри)

(назва закладу вищої освіти)

м. Київ

« _____ » _____ 2023 р.

Ми, ті, що підписалися нижче, склали цей акт про те, що (П.І.Б.) як виконавець(-ці) теми « _____ » Національного університету фізичного виховання і спорту України (номер державної реєстрації _____) за результатами роботи протягом _____ р., вніс (внесла, -ли) такі рекомендації та пропозиції:

<i>Назва пропозиції, форма впровадження і коротка характеристика</i>	<i>Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання</i>	<i>Ефект від впровадження</i>
<p>«Назва пропозиції»:</p> <p>Форма впровадження* –</p> <p>Переваги над аналогами:</p> <p>Або</p> <p>Аналоги у світовій практиці відсутні.</p>	<p>Наукова новизна:</p> <p>Рекомендації:</p>	<p>що є соціально та економічно значущим для країни.</p> <p>Або</p> <p>що передбачає соціально-економічний ефект.</p>

Примітка. * — Перелік форм впровадження: інструкції, нормативні, нормативно-інструктивні видання; практичні посібники, методичні посібники; методичні та практичні рекомендації; навчальні програми, підручники, навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити); педагогічні або психологічні розробки; засоби навчання (навчально-наочні ігрові посібники; атласи; навчальні карти; відео- та аудіовізуальні засоби навчання; електронні засоби навчального призначення; електронні засоби загального призначення тощо; інноваційні розробки за науковими напрямками «Суспільні науки», «Біологія та охорона здоров'я»; матеріали аналітичного та узагальнюючого характеру; експертні висновки.

Автори розробки:

Посада

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Посада

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Представники НУФВСУ:

Посада

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Посада

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

**Представник установи,
де виконувалося впровадження:**

Посада

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Посада

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

ДОДАТОК И.2

АКТ
впровадження результатів наукових досліджень
у практику підготовки спортсменів

(назва виду спорту, федерації)

м. Київ « _____ » _____ 2023 р.
 Ми, ті, що підписалися нижче, склали цей акт про те, що (П.І.Б.) як виконавець(-ці) теми
 « _____ » Національного університету
 фізичного виховання і спорту України (номер державної реєстрації _____) за результатами
 роботи протягом _____ р., вніс (внесла, -ли) такі рекомендації та пропозиції:

<i>Назва пропозиції, форма впровадження і коротка характеристика</i>	<i>Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання</i>	<i>Ефект від впровадження</i>
<p><i>«Назва пропозиції»:</i></p> <p><i>Форма впровадження* –</i> </p> <p><i>Переваги над аналогами:</i></p> <p><i>Або</i></p> <p><i>Аналоги у світовій практиці відсутні.</i></p>	<p><i>Наукова новизна:</i></p> <p><i>Рекомендації:</i></p>	<p>що є соціально та економічно значущим для країни.</p> <p><i>Або</i></p> <p>що передбачає соціально-економічний ефект.</p>

Примітка. * – **Перелік форм впровадження:** інструкції, нормативні, нормативно-інструктивні видання; практичні посібники, методичні посібники; методичні та практичні рекомендації; навчальні програми, підручники, навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити); педагогічні або психологічні розробки; засоби навчання (навчально-наочні ігрові посібники; атласи; навчальні карти; відео- та аудіовізуальні засоби навчання; електронні засоби навчального призначення; електронні засоби загального призначення тощо; інноваційні розробки за науковими напрямками «Суспільні науки», «Біологія та охорона здоров'я»; матеріали аналітичного та узагальнюючого характеру; експертні висновки.

Автори розробки:

Посада
 Посада

Ім'я ПРІЗВИЩЕ
 Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Представники НУФВСУ:

Посада
 Посада

Ім'я ПРІЗВИЩЕ
 Ім'я ПРІЗВИЩЕ

**Представник установи,
де виконувалося впровадження:**

Посада
 Посада

Ім'я ПРІЗВИЩЕ
 Ім'я ПРІЗВИЩЕ

ДОДАТОК И.3

АКТ

**впровадження результатів наукових досліджень в освітній процес
кафедри кіберспорту та інформаційних технологій
Національного університету фізичного виховання і спорту України**

м. Київ

03 жовтня 2022 р.

Ми, ті, що підписалися нижче, склали цей акт про те, що виконавці теми Федорчук Світлана Володимирівна та Арнаутова Лілія Володимирівна за результатами роботи, виконаної протягом 2023 р. відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр. за темою 2.9 «Мобілізація особистісного ресурсу суб'єктів спортивної діяльності засобами психолого-педагогічного супроводу» (номер державної реєстрації 0121U108308)», внесли такі рекомендації та пропозиції:

<i>Назва пропозиції, форма впровадження і коротка характеристика</i>	<i>Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання</i>	<i>Ефект від впровадження</i>
<p><i>Назва пропозиції:</i> «Оцінка рівня мотивації спортсменів у зв'язку з наявністю або відсутністю травм».</p> <p><i>Форма впровадження</i> – методичні рекомендації для практичних занять з дисципліни «Інноваційні технології у практиці фізичного виховання і спорту».</p> <p><i>Переваги над аналогами:</i> розроблені методичні рекомендації обґрунтовують систему оцінки рівня мотивації до досягнення успіху та уникнення невдач у зв'язку з наявністю або відсутністю травм у спортсменів.</p>	<p><i>Наукова новизна:</i> систематизовано групу показників для комплексної оцінки рівня мотивації до досягнення успіху та уникнення невдач у кваліфікованих спортсменів із використанням психологічних методів.</p> <p>Впроваджена оцінка рівня мотивації спортсменів у зв'язку з наявністю або відсутністю травм може бути використана для корекції тренувального процесу і профілактики травматизму майбутніми фахівцями сфери фізичної культури і спорту.</p> <p><i>Рекомендації:</i> рекомендується для використання в освітньому процесі під час викладання дисциплін з основ науково-дослідної роботи, спортивної медицини тощо.</p>	<p>Матеріали досліджень було впроваджено при проведенні практичних занять зі студентами 4 курсу з дисципліни «Інноваційні технології у практиці фізичного виховання і спорту» впродовж 2022–2023 рр.</p> <p>Впровадження результатів досліджень сприяло розширенню кола наукових знань студентів щодо застосування психофізіологічних, психологічних та нейрофізіологічних методів з метою оптимізації функціонального стану, збереження здоров'я спортсменів, що передбачає економічний і соціальний ефект.</p>

Автори розробки:

с.н.с. НДІ НУФВСУ
аспірантка кафедри психології і педагогіки

Світлана ФЕДОРЧУК
Лілія АРНАУТОВА

Представники НУФВСУ:

Перший проректор з науково-педагогічної роботи

Мирослав ДУТЧАК

**Представник установи, де виконувалось
впровадження:**

Завідувач кафедри

Оксана ШИНКАРУК

ДОДАТОК И.4

АКТ

впровадження результатів наукових досліджень у практику підготовки збірної команди України з гандболу

м. Київ

03 жовтня 2022 р.

Ми, ті, що підписалися нижче, склали цей акт про те, що виконавці теми Федорчук Світлана Володимирівна та Арнаутова Лілія Володимирівна за результатами роботи, виконаної протягом 2023 р. відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр. за темою 2.9 «Мобілізація особистісного ресурсу суб'єктів спортивної діяльності засобами психолого-педагогічного супроводу» (номер державної реєстрації 0121U108308)», внесли такі рекомендації та пропозиції:

<i>Назва пропозиції, форма впровадження і порівняльна характеристика</i>	<i>Наукова новизна та її значення, рекомендації з подальшого використання</i>	<i>Ефект від впровадження</i>
<p><i>Назва пропозиції:</i> «Оцінка реакції на рухомий об'єкт кваліфікованих спортсменок, які займаються ігровими видами спорту».</p> <p><i>Форма впровадження –</i> інноваційна розробка за науковим напрямом «Суспільні науки».</p> <p><i>Переваги над аналогами:</i> систематизовано критерії для оцінки реакції на рухомий об'єкт кваліфікованих гандболісток.</p>	<p><i>Наукова новизна:</i> систематизовано групу показників для комплексної оцінки реакції на рухомий об'єкт кваліфікованих спортсменок із використанням комплексу «БОС-тест професійний».</p> <p>Впроваджено систему оцінки психофізіологічних показників спортсменок ігрових видів спорту з метою визначення особливостей реакції на рухомий об'єкт кваліфікованих спортсменок, що може бути використано для визначення особливостей стану психофізіологічних функцій спортсменок, корекції тренувального процесу з метою підвищення результативності змагальної діяльності.</p> <p><i>Рекомендації:</i> результати досліджень можуть використовуватися у сфері фізичної культури і спорту, зокрема, в процесі відбору та підготовки спортсменок в ігрових видах спорту.</p>	<p>Застосування системи оцінки реакції на рухомий об'єкт кваліфікованих спортсменок ігрових видів спорту для визначення особливостей стану психофізіологічних функцій дозволило скорегувати підготовку жіночої Національної збірної команди України з гандболу і сприяло підвищенню ефективності тренувального процесу та результативності змагальної діяльності, що мало соціально-економічний ефект.</p>

Автори розробки:

с.н.с. НДІ НУФВСУ

аспірантка кафедри психології і педагогіки

Світлана ФЕДОРЧУК

Лілія АРНАУТОВА

Представники НУФВСУ:

Проректор з науково-педагогічної роботи

Директор НДІ

Ольга БОРИСОВА

Ірина КОГУТ

Представник установи, де виконувалось**впровадження:**

Віце-президент Федерації гандболу України

Євген ПЕТРУШЕВСЬКИЙ

